

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BÜLTENİ

içindekiler

- 03 Dünyadan Haberler
- 07 Türkiye'den Haberler
- 11 2024 Yaşayan Gezegen Raporu: Gezegenimiz Alarm Veriyor
- 12 İklim Krizi Göz Ardı Edilen Bir İnsan Hakkı İhlali
- 13 Hangi Beslenme Düzeni Karbon Ayak İzini En Fazla Azaltıyor?
- 14 İklim Krizinde Çocuklar En Büyük Bedeli Ödüyor
- 15 Küresel Ekonomiye Zayıflatan Cinsiyet Eşitsizliği
- 16 Emisyon Artışı 1,5 Derece Hedefini Zorlaştırıyor
- 17 Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Kritik Adımlar
- 18 Kaynakça

Dünyadan Haberler

COP29 - Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı

2024'te Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenen COP29, dünya liderlerini iklim değişikliğiyle mücadelede bir araya getirdi. Zirvede finansman, emisyon azaltımı ve yenilenebilir enerji konuları öne çıktı. Ancak bazı kritik meselelerde uzlaşa sağlanamadı. Bu konular 2025 yılı içerisinde Haziran'daki Bonn Ara Oturumu ve COP30'da yeniden ele alınacak.

Fosil Yakıtlardan Çıkış ve Yenilenebilir Enerji

- Zirvede, fosil yakıtların kademeli azaltılması konusunda uzlaşa sağlandı ancak tamamen aşamalı olarak kaldırılması yönünde karar alınamadı.
- Yenilenebilir enerji, COP29'un temel gündemlerinden biri oldu ve 2030'a kadar küresel yenilenebilir enerji kapasitesinin üç katına çıkarılması çağrısı yapıldı.

Ülkelerin Emisyon Taahhütleri

2025, tüm ülkelerin Paris Anlaşması kapsamındaki yeni ulusal katkı beyanlarını sunması için son tarih olarak belirlendi. Öne çıkan taahhütler şunlar oldu:

- **AB:** 2030'a kadar emisyonları %55 azaltmayı, 2050'de net sıfıra ulaşmayı hedefliyor.
- **ABD:** 2005 seviyelerine kıyasla %50-52 emisyon azaltımını taahhüt etti.
- **Çin:** 2030'dan önce karbon emisyonlarını zirveye çıkararak 2060'a kadar karbon nötr olmayı planlıyor.
- **Hindistan:** 2070'e kadar net sıfır hedefi doğrultusunda güneş enerjisi yatırımlarını artırıyor.
- **Birleşik Krallık:** 2035'e kadar 1990 seviyelerine kıyasla %81 emisyon azaltımı öngörüyor.

Türkiye'nin COP29 Stratejisi

Türkiye, Uzun Dönemli İklim Stratejisi'ni açıkladı:

- 2030'a kadar yenilenebilir enerji payını %50'ye çıkarmayı hedefliyor.
- Rüzgâr ve güneş enerjisi kapasitesini 31 GW'dan 120 GW'a yükseltmeyi planlıyor.
- 2050'ye kadar nükleer enerji kapasitesini 20 GW'a ulaştırmayı amaçlıyor.

Avrupa'da 23 ülke kömürü sonlandırma kararı alırken, Türkiye bu yönde adım atmamayan beş ülkeden biri olarak dikkat çekti. →

Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği

COP29'da Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği üzerine Lima Çalışma Programı 10 yıl daha uzatıldı. Taraflar, COP30'da kabul edilmek üzere yeni bir toplumsal cinsiyet eylem planı geliştirme kararı aldı.

Metan Emisyonlarını Azaltma Deklarasyonu

Organik atıklardan kaynaklanan metan emisyonlarını azaltmak COP29'un önemli gündemlerinden biri oldu. 30'dan fazla ülke, Organik Atıklardan Kaynaklanan Metan Emisyonlarını Azaltma Deklarasyonu'nu imzaladı. Bu girişimle, 2030'a kadar küresel metan emisyonlarının %30 oranında azaltılması hedefleniyor.

CBD Biyoçeşitlilik COP16

Kolombiya'da düzenlenen ve ülkemizin de taraf olarak katılımcısı olduğu CBD Biyoçeşitlilik COP16, Biyoçeşitlilik Sözleşmesi (CBD) çerçevesindeki önemli bir toplantıydı. Bu konferans, Biyosafety Cartagena Protokolü ve Nagoya Protokolü'ne taraf ülkelerin de katılımıyla geniş bir etki alanına sahipti. Konferans, 2022'de Montreal'de kabul edilen Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçevesi'nin uygulanabilirliğini gözden geçirmeyi ve ülkelerin Biyoçeşitlilik Stratejileri ile bu çerçeve arasındaki uyumu tartışmayı amaçladı.

COP 16, biyoçeşitliliği koruma çabalarını artırırken, dijital genetik bilgilerin kullanımından elde edilen faydaların paylaşılmasına dair yeni bir küresel mekanizmanın operasyonel hale getirilmesi gibi önemli kararlar alındı. Ayrıca, yerli halklar ve yerel toplulukların biyoçeşitliliğin

korunmasındaki rollerinin artırılması gibi ilerlemeler sağlandı.

Toplantının bir diğer önemli sonucu da küresel biyoçeşitlilik çerçevesinin izlemesi için yeni bir izleme altyapısının kurulması ve bu çerçeveye kaynak mobilizasyonunun güçlendirilmesiydi.

COP 16, biyolojik çeşitliliğin korunmasının sadece çevresel değil, ekonomik ve toplumsal kalkınma için de kritik bir öneme sahip olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi.

Bu konferans, sürdürülebilir bir geleceğin inşa edilmesinde önemli bir adım olarak kayda geçti.

İngiltere’de Bir Devrin Sonu:

142 Yıllık Kömür Dönemi Resmen Kapandı

İngiltere’de 142 yıllık kömür çağı resmen sona erdi. Sanayi Devrimi’nin başladığı topraklarda, ülkenin kömürle çalışan son elektrik santrali olan **Ratcliffe-on-Soar**, Ekim 2024’te kapılarını kapatarak tarihe karıştı. Bu gelişmeyle birlikte İngiltere, **G7 ülkeleri arasında kömür enerjisini tamamen terk eden ilk ülke** unvanını kazandı.

Nottingham yakınlarında bulunan santral, yarım asırdan fazla süre boyunca ülkenin enerji ihtiyacına katkıda bulunmuştu. Ancak artık o ikonik soğutma kuleleri ve 199 metrelik bacası yalnızca geçmişin izlerini taşıyor. İngiltere hükümeti, bu kapanışı **2030 yılına kadar tamamen yenilenebilir enerjiye geçiş hedefinin** önemli bir kilometre taşı olarak değerlendiriyor.

Santralin müdürü Peter O’Grady, “Kariyerime başladığımda kömürsüz bir gelecek hayal bile edilemezdi. Bugün, o geleceği yaşıyoruz” diyerek veda etti. Enerji Bakanı Michael Shanks ise “Bu, yalnızca bir santralin kapanışı değil, bir devrin kapanışı” diyerek kömür işçilerine nesiller boyu süren katkılarından dolayı teşekkür etti.

İngiltere’de kömürle elektrik üretimi 1990’da toplam ihtiyacın %80’ini karşılarken, bu oran 2023’te %1’in altına düştü. Bugün, ülkenin elektriğinin yarısından fazlası rüzgar ve güneş gibi yenilenebilir kaynaklardan sağlanıyor. Ticaret birliği Energy UK’ın açıklamasına göre, bu dönüşüm yalnızca teknik bir başarı değil; aynı zamanda **tarihte benzeri az görülen bir enerji dönüşüm süreci**.

Ancak bu geçişin etkileri sadece enerjiyle sınırlı değil. Galler’de bulunan Port Talbot çelik fabrikasındaki son yüksek fırın da aynı hafta kapatıldı. Yüksek emisyonlu kömür türevi kokla çalışan sistemin yerini daha az karbon salan elektrikli fırınlar alacak. Bu dönüşüm yaklaşık 2.000 kişilik bir iş gücü kaybına neden olacak olsa da, **İngiltere düşük karbon ekonomisine geçişte net bir yön belirlemiş durumda**.

Tüm bu gelişmeler, ülkenin yalnızca enerji üretiminde değil, **endüstriyel kimliğinde de radikal bir değişim yaşadığını gösteriyor**. Kömürün gölgesinde geçen bir asrın ardından, İngiltere artık daha temiz, daha sürdürülebilir ve daha geleceğe dönük bir enerji vizyonunu benimsiyor.

Vanuatu'dan Tarihi Adım:

Dünyanın En Büyük İklim Davası Lahey'de Başladı

Pasifik Okyanusu'ndaki küçük ada ülkesi Vanuatu, 3 Aralık 2024'te Lahey'deki Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) tarihe geçecek bir dava başlattı. Bu dava, iklim krizinin sorumluluğuna ilişkin küresel çapta açılan **ilk ve en kapsamlı yasal süreç** olarak kayda geçti. Amaç, iklim değişikliği konusunda ülkelerin uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerinin net bir şekilde tanımlanması.

83 adadan oluşan ve yaklaşık 320 bin kişinin yaşadığı Vanuatu, sera gazı emisyonlarının yalnızca %0,0001'inden sorumlu olmasına rağmen, yükselen deniz seviyeleri ve aşırı hava olayları nedeniyle **varoluşsal bir tehdit altında**. Ülke, küresel ısınmanın sonuçlarından en fazla etkilenen bölgeler arasında yer alıyor.

Davanın dikkat çekici yönlerinden biri de bir grup üniversite öğrencisinin girişimiyle başlamış olması. Güney Pasifik Üniversitesi'nden hukuk öğrencileri, beş yıl önce başlattıkları girişimle Vanuatu hükümetini harekete geçirdi. BM Genel Kurulu, bu çağırışı dikkate alarak başvuruyu Uluslararası Adalet Divanı'na taşıdı.

Dava sürecinde 100'e yakın ülke ve çok sayıda uluslararası kuruluş, yazılı beyan sunarak destek verdi. Mahkeme tarihinde

ilk kez bu kadar çok tarafın tanıklığına başvuruluyor. UAD'nin 15 yargıcı, yüksek karbon salımı yapan ülkelerin yükümlülüklerini ve gelecekteki ihlallerin doğurabileceği hukuki sonuçları değerlendirecek.

Vanuatu'nun İklim Elçisi Ralph Regenvanu, "Eğer bu gidişata dur denmezse, 50 yıl içinde ülkemiz yaşanmaz hale gelecek. Kültürümüz, geçim kaynaklarımız ve insan haklarımız yok olacak," diyerek davanın önemine vurgu yaptı.

Uluslararası Adalet Divanı'nın kararı yasal olarak bağlayıcı olmasa da, **dünya genelinde hükümetler, şirketler ve politikalar üzerinde büyük bir baskı yaratması** bekleniyor.

Mahkeme, iklim tahribatının uluslararası hukuk kapsamında bir hak ihlali olduğunu kabul ederse, bu karar iklim krizine karşı yeni davaların ve yaptırımların da önünü açabilir.

Bu dava, sadece Vanuatu'nun değil, yükselen deniz seviyeleri ve çevresel felaketler nedeniyle tehdit altında olan tüm ada ülkelerinin ve gelişmekte olan toplumların sesi olmayı hedefliyor. İklim adaleti arayışında dönüm noktası niteliği taşıyan bu dava, iklim krizinin artık sadece çevresel değil, **hukuki bir sorumluluk alanına da taşındığını** ilan ediyor.

Türkiye'den Haberler

7 Yılda 7 Kıtada:

Sıfır Atık Hareketi Küresel Sahneye Taşındı

Türkiye'nin önemli çevre girişimlerinden biri olan Sıfır Atık Projesi, 2024 yılında yedinci yılına ulaştı ve "7 Yılda 7 Kıtada" sloganıyla küresel ölçekte tanıtılmaya başlandı. Proje kapsamında bugüne kadar yaklaşık 60 milyon ton atık geri dönüştürülerek ekonomiye kazandırıldı. 193 bin bina sıfır atık sistemine dahil edilirken, her gün 9 bin ton atık ayrıştırılıyor ve 22 milyon kişiye sıfır atık bilinci aşılandı.

Geri dönüşüm ve atık yönetimi çalışmalarının yanı sıra, Türkiye 2024 yılında kuraklık ve toprak kayıplarını önlemeye yönelik Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Strateji ve Eylem Planı'nı devreye aldı. Aynı dönemde çevreyle ilgili birikimleri paylaşan çeşitli yayınlar hazırlandı ve son beş yılda çevre koruma harcamaları 514 milyar lirayı aştı. Sıfır Atık Projesi, çevre dostu kalkınma anlayışıyla atığın yeniden değerlendirilmesine yönelik somut adımların örneği haline geldi.

İstanbul 2024 Tek Dünya Kenti Seçildi

İstanbul, küresel iklim mücadelesinde önemli bir başarıya imza attı. WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) tarafından düzenlenen ve dünya genelinde kentlerin sürdürülebilirlik performanslarını değerlendiren Tek Dünya Kentleri Yarışması (One Planet City Challenge – OPCC) sonuçlandı. 2024 yılında bu prestijli unvana layık görülen şehirler arasında İstanbul da yer aldı. İngiltere'nin Sunderland kentiyle birlikte seçilen İstanbul, büyük bir metropol olmanın getirdiği karmaşık sorunlara rağmen güçlü ve kapsamlı bir iklim eylem planı ortaya koyarak uluslararası jüriyi etkiledi.

İstanbul'un vizyonu, 2050 yılına kadar karbon nötr ve iklim dirençli bir kent haline gelmek. Bu doğrultuda sera gazı emisyonlarının azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması ve şehir içi ulaşımın daha sürdürülebilir hale getirilmesi gibi temel hedefler üzerine yoğunlaşıyor. Tüm bu adımlar, toplumsal dönüşümle çevresel sorumluluğu bir arada yürüten bir yaklaşımı temsil ediyor.

Kentin sürdürülebilirlik yolculuğunda şeffaflık da önemli bir yer tutuyor. Her yıl yayımlanan İklim İzleme Raporları, atılan adımların ve kaydedilen ilerlemenin kamuoyuyla paylaşılmasını sağlıyor. 2024 yılı Mart ayında

açıklanan Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, enerji verimliliğini artırmayı ve yenilenebilir kaynaklara geçişi hızlandırmayı hedefliyor. Ayrıca İstanbul, 2021 yılında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nın Yeşil Şehirler Ağı'na katılarak altyapıdan ulaşım, yeşil alanlardan atık yönetimine kadar pek çok alanda çevre dostu uygulamaları hayata geçirmeye devam ediyor.

İstanbul'un bu başarısı, sadece bir kentin uluslararası bir ödül kazanmasından ibaret değil; aynı zamanda yerel yönetimlerin iklim krizine karşı nasıl etkili çözümler geliştirebileceğini ve bu çözümlerin küresel ölçekte nasıl yankı bulabileceğini de ortaya koyuyor. Türkiye'nin zengin biyolojik çeşitliliğe sahip doğal varlıkları ise bu süreçte hâlâ ciddi tehditlerle karşı karşıya. Sulak alanların kuruması, göçmen kuşların rotalarının bozulması, deniz canlılarının yaşam alanlarının kirlilik ve yapılaşma nedeniyle zarar görmesi gibi sorunlar, doğayla birlikte toplumun da kırılganlığını artırıyor.

Bu tablo içinde İstanbul'un attığı adımlar, sürdürülebilir kalkınma yolunda umut veren bir örnek olarak öne çıkıyor. Her geçen gün daha yaşanabilir bir gelecek için kentlerin üstlendiği rol, gezegenin kaderinde belirleyici olmaya devam ediyor.

Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarında Yeni Dönem: 2024 Aralık Kararı

Ne Getiriyor?

2024 yılının son çeyreğinde Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik en dikkat çeken gelişme, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından 18 Aralık 2024’te yayımlanan kurul kararı oldu. Bu karar ile Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) uygulama kapsamı yeniden düzenlendi ve bazı şirketlere yönelik esneklikler tanındı.

TSRS, çevresel, sosyal ve yönetim temelli sürdürülebilirlik performansının ölçülmesi, izlenmesi ve raporlanması amacıyla geliştirilmiş bir standart setidir. Bu standartlar, özellikle Avrupa Birliği’nin Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi ile uyumlu olarak hazırlanmakta ve Türkiye’deki şirketlerin uluslararası yatırımcılar ve paydaşlar nezdinde şeffaflık ve hesap verebilirlik düzeyini artırmayı hedeflemektedir. Yeni karar, uygulama kapsamına giren şirketleri yeniden tanımlarken bazı grupların geçici olarak bu yükümlülükten muaf tutulmasını sağladı. Bu geçiş dönemi yaklaşımı, raporlama kapasitesini geliştirme sürecinde olan şirketlere hazırlık süresi kazandırmayı amaçlıyor.

Şirketler İçin TSRS Ne Anlama Geliyor?

Bu gelişme, sürdürülebilirlik dönüşüm sürecinde olan Türk şirketlerine yönelik olarak fırsatlar kadar sorumluluklar da barındırıyor. Kurumsal itibarı güçlendirmek, yatırımcı ilgisini artırmak ve tedarik zincirinde şeffaflık sağlamak isteyen firmaların, TSRS ile uyumlu raporlama sistemlerini yapılandırmaları stratejik bir önem taşıyor. Ayrıca, AB ile ticari ilişkisi yoğun olan sektörlerde bu uyum, yeşil mutabakat kapsamında rekabet avantajı sağlayabilir.

Yenilenebilir Enerjide Türkiye Yükseliyor:

KPMG ve APLUS Enerji'nin 2024 Raporu

KPMG ve APLUS Enerji'nin ortaklaşa hazırladığı 2024 Enerji Sektör Raporu, dünya genelinde ve Türkiye'deki yenilenebilir enerji gelişmelerine dair önemli veriler sunuyor. Küresel çapta yenilenebilir enerji kurulu gücü hızla artarken, Çin ve ABD ön plana çıkıyor. Çin, 392 GW ile güneş enerjisi alanında lider konumdayken, ABD ise 141 GW ile rüzgâr enerjisinde en yüksek kapasiteye sahip ülkeler arasında yer alıyor.

Türkiye, yenilenebilir enerji sektöründe son yıllarda önemli bir gelişim gösterdi. 2000 ile 2023 yılları arasında, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kurulu gücü yıllık %7,7'lik bileşik büyüme oranıyla 11,2 GW'dan 62 GW'a çıktı. **2023 sonunda Türkiye'nin toplam kurulu güç kapasitesi 109,5 GW'a ulaşırken, bu gücün %56,6'sı yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanıyor.**

Türkiye'nin yenilenebilir enerji sektörü içinde en yüksek kurulu güce sahip kaynak **hidroelektrik santralleri**, 32 GW ile lider durumda.

Bunu takip eden **rüzgâr enerjisi santralleri** ise 11,8 GW kurulu güç ile ikinci sırada yer alıyor. Son yıllarda hızla büyüyen güneş enerjisi ise Türkiye'nin toplam enerji kapasitesinin %12,9'unu oluşturuyor ve bu kapasitenin büyük bir kısmı, %88,2'si lisanssız santraller aracılığıyla sağlanıyor.

2024 Yaşayan Gezegen Raporu: Gezegelimiz Alarm Veriyor

WWF'in yayımladığı 2024 Yaşayan Gezegen Raporu, gezegenin alarm seviyesine ulaştığını gözler önüne seriyor. **1970-2020 yılları arasında izlenen yaban hayatı popülasyonları ortalama %73 azaldı.** Bu, sadece hayvan türlerinin değil; temiz hava, su, verimli toprak gibi yaşam destek sistemlerimizin de tehdit altında olduğunu gösteriyor.

Amazon ormanlarının tahribatı ve mercan resiflerindeki ağarmalar, ekosistemlerin geri dönülemez eşiklere hızla yaklaştığını ortaya koyuyor. Rapora göre dünya, gıda güvenliği ve geçim kaynaklarını sarsabilecek kritik bir dönemece girmiş durumda.

Türkiye de bu küresel tablodan ayrı değil. Sulak alanlar, göçmen kuş rotaları ve zengin biyoçeşitliliğiyle öne çıkan ülkemiz, kuraklık, aşırı su kullanımı, tarımsal kirlilik ve yapılaşma nedeniyle ciddi baskı altında. 2021'den bu yana artan mega yangınlar, karakulak gibi koruma altındaki türleri tehdit ederken; deniz kaplumbağalarının yuvalama alanları, plastik atıklar ve kıyı yapılaşmaları nedeniyle risk taşıyor. WWF, ülkeleri ve liderleri, doğa temelli çözümlerle biyoçeşitliliği korumaya, emisyonları azaltmaya ve aşırı tüketimi sınırlamaya çağırıyor. Enerji dönüşümü bu sürecin merkezinde yer alıyor: Fosil yakıtların terk edilmesi, yenilenebilir kaynaklara hızlı ve adil bir geçiş yapılması artık ertelenemez bir zorunluluk. Güneş ve rüzgar enerjisi maliyetlerinin son 10 yılda %85'e kadar düşmesine rağmen, dönüşümün ölçeği hâlâ yetersiz.

WWF'nin altını çizdiği gibi, yalnızca enerji üretimini değil; bu üretimin nasıl, nerede ve kim için yapıldığını da yeniden düşünmek gerekiyor. Çünkü çevreyle uyumlu bir enerji sistemi, aynı zamanda toplumsal refahın da anahtarı.

2024 raporu, sadece bir uyarı değil; harekete geçmek için güçlü bir çağrı. Atacağımız adımlar, yalnızca bugünü değil, gezegenin ve tüm yaşamın geleceğini belirleyecek.

İklim Krizi

Göz Ardı Edilen Bir İnsan Hakkı İhlali

Her yıl 10 Aralık'ta kutlanan İnsan Hakları Günü, tüm insanların ayırım gözetmeksizin sahip olduğu temel hakları hatırlatıyor. Ancak günümüz dünyasında bu haklar sadece savaşlar, yoksulluk veya ayrımcılıkla değil, iklim kriziyle de tehdit altında.

İklim değişikliği, insan kaynaklı sera gazı emisyonları nedeniyle hızlanarak sağlık, konut, su ve gıda gibi en temel hakları tehlikeye atıyor. **Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) Beşinci Raporu**, bu gerçekleri bilimsel verilerle ortaya koyuyor ve iklim krizinin öngörülebilir uzun vadeli zararlarını önlemek için harekete geçmemenin bir yükümlülük ihlali olduğunu vurguluyor.

Aşırı hava olayları, kuraklık, orman yangınları ve deniz seviyesindeki yükselme gibi etkiler, özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar, yerli halklar ve yoksul topluluklar üzerinde daha büyük bir yük oluşturuyor. Bu gruplar, iklim krizinin sonuçlarına uyum sağlamak için daha az kaynağa sahip ve bu nedenle orantısız bir şekilde etkileniyorlar.

Bu noktada devletlerin sorumluluğu büyük. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne (OHCR) göre, hükümetler ve işletmeler iklim değişikliğiyle mücadelede etkin önlemler almak, toplulukları desteklemek ve iklim adaleti sağlamakla yükümlü. Aksi takdirde, bilerek ve isteyerek insan haklarını ihlal etmiş oluyorlar.

İklim krizine karşı önlem almak, sadece doğayı korumak değil, insan haklarını da savunmaktır. Geleceğimizi şekillendiren bu krize karşı bilinçlenmek ve sorumluluk almak hepimizin görevi.

Hangi Beslenme Düzeni Karbon Ayak İzini En Fazla Azaltıyor?

İklim değişikliğiyle mücadelede bireysel katkının en etkili yollarından biri beslenme alışkanlıklarını yeniden gözden geçirmek. Gıda üretimi, küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık üçte birinden sorumlu ve bu oran özellikle et ve süt ürünleri gibi hayvansal kaynaklı ürünlerde çok daha yüksek. Geçtiğimiz yıl yapılan kapsamlı bir araştırma, altı farklı diyet türünü çevresel etkileri açısından karşılaştırdı ve sonuçlar oldukça çarpıcıydı.

Araştırmaya göre, hiçbir hayvansal gıda içermeyen vegan beslenme, 1000 kalori başına yalnızca 0,7 kg karbon salımıyla çevreye en az zarar veren diyet olarak öne çıkıyor. Bitkisel üretim, hayvansal gıdalara kıyasla çok daha az su, arazi ve enerji gerektirdiği için sürdürülebilirlik açısından büyük avantaj sağlıyor.

Buna karşın, yüksek oranda hayvansal gıda içeren keto ve paleo gibi popüler diyetler, sırasıyla 3 kg ve 2,6 kg karbon salımıyla en yüksek çevresel etkiye sahip beslenme türleri arasında yer alıyor. Bu iki diyetin yüksek karbon ayak izi, doğrudan kırmızı et tüketimine bağlı. Özellikle sığır eti üretimi, hem su ve yem kullanımı açısından yoğun kaynak tüketimine

neden oluyor hem de metan gazı salımıyla iklim üzerinde ciddi baskı oluşturuyor.

Vegan olmayan ancak bitki ağırlıklı beslenenler için vejetaryen ve pesketaryen (balık içeren) diyetler sürdürülebilirlik açısından oldukça dengeli alternatifler sunuyor. Karbon salımı düşük, besin değeri yüksek bu diyetler, gezegen dostu seçimler yapmak isteyenler için ulaşılabilir bir seçenek olarak öne çıkıyor.

Karma beslenenlerin oluşturduğu omnivor grubu ise çevresel etki açısından orta seviyede yer alıyor. Ancak bu grup içerisinde et tüketimini azaltmak gibi basit tercihlerle büyük değişimler mümkün. Araştırma, omnivorların yalnızca üçte birinin vejetaryen diyetle geçmesiyle 340 milyon araç kilometresine denk karbon emisyonunun önlenebileceğini gösteriyor.

Sonuç olarak, tamamen vegan beslenmeye geçmek her birey için uygulanabilir olmasa da, daha az et tüketmek, sebze, baklagil ve tahıl gibi kaynaklara ağırlık vermek hem kişisel sağlık hem de gezegenin geleceği için güçlü bir adım olabilir. Küçük tercihlerle büyük etkiler yaratmak mümkün; önemli olan bu farkındalığı günlük yaşantımıza taşıyabilmek.

İklim Krizinde Çocuklar En Büyük Bedeli Ödüyor

Bugünün çocukları, hızla değişen bir dünyada büyüyor ve gelecekleri küresel mega trendlerden doğrudan etkileniyor. UNICEF'in Dünya Çocuk Günü'nde yayımladığı **"Dünyada Çocukların Durumu 2024"** raporu, dünya liderlerini acil önlemler almaya çağırıyor. **Eğer mevcut eğilimler devam ederse, 2050'lerde çocuklar sekiz kat daha fazla sıcak hava dalgasına, üç kat daha fazla nehir taşkınına ve iki kat daha fazla orman yangınına maruz kalacak.**

2023, tarihte kaydedilen en sıcak yıl oldu. Artan sıcaklıklar, özellikle altyapıya ve temiz suya erişimi olmayan çocukları daha savunmasız hale getiriyor. Aşırı hava olayları, solunum hastalıkları, yetersiz beslenme ve eğitim aksaklıkları çocukların hayatını doğrudan etkiliyor.

UNICEF'e göre, Sahra Altı Afrika ve Güney Asya gibi bölgelerde iklim krizinden en çok çocuklar etkilenecek. Bu bölgelerdeki altyapı eksikliği, milyonlarca çocuğu 2050'ye kadar afetlere ve sağlık sorunlarına karşı korumasız bırakacak.

Öte yandan dijital dünyada da büyük bir eşitsizlik var. Yüksek gelirli ülkelerde çocukların %95'i internete erişebilirken, düşük gelirli ülkelerde bu oran sadece %26. Bu fark, eğitim ve fırsatlara erişimde ciddi bir uçuruma yol açıyor. Dijital okuryazarlık eksikliği, siber riskler ve teknolojiye erişimdeki adaletsizlik, özellikle kırılgan grupları tehdit ediyor.

UNICEF, çocukların geleceğini korumak için dört kritik çözüm öneriyor: iklime dayanıklı altyapı, dijital eşitlik, kaliteli eğitime yatırım ve çocuk haklarını merkezine alan politikalar. Alacağımız kararlar, çocuklara nasıl bir gelecek bırakacağımızı belirleyecek. Şimdi harekete geçme zamanı.

Küresel Ekonomiye Zayıflatan Cinsiyet Eşitsizliği

Kadınların iş gücüne katılımı ve ekonomik katkıları her geçen gün artsa da cinsiyet ücret farkı küresel ekonomiye olumsuz etkilemeye devam ediyor. Dünya genelinde kadınlar, erkeklerin kazandığı her bir dolara karşılık yalnızca 77 sent kazanıyor. Bu adaletsiz durum, sadece bireysel gelirleri değil, ulusal ekonomileri ve toplumsal refahı da tehdit ediyor.

Cinsiyet Ücret Farkının Ekonomiye Etkileri

Cinsiyetler arasındaki maaş uçurumu hem bireyleri hem de genel ekonomik büyümeyi doğrudan etkiliyor:

- **Tüketim gücü azalıyor:** Kadınların daha düşük ücret alması, onların harcama kapasitelerini sınırlıyor ve bu durum piyasadaki talebi azaltarak ekonomik büyümeyi yavaşlatıyor.
- **Sosyal güvenlik sistemleri zayıflıyor:** Kadınların düşük maaşlarla çalışması, daha az vergi ödemeleri ve sosyal güvenlik katkılarının düşmesi anlamına geliyor. Bu da kamu hizmetlerinin sürdürülebilirliğini zorlaştırıyor.
- **Aileler olumsuz etkileniyor:** Özellikle tek ebeveynli aileler, düşük gelir nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor. Bu da çocukların eğitimi ve sağlığı üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler yaratabiliyor.
- **İş gücü potansiyeli yeterince değerlendirilmiyor:** Kadınlar, aynı niteliklere sahip olmalarına rağmen daha düşük ücretle çalıştıklarında, yeteneklerinden tam anlamıyla yararlanılamıyor. Bu durum, iş dünyasının inovasyon ve verimlilik açısından da kayıplar yaşamasına neden oluyor.

Ekonomistler, kadınların erkeklerle eşit ücret aldığı bir dünyada, küresel GSYİH'nin 12 trilyon dolar artabileceğini belirtiyor. Yani cinsiyet eşitliği sadece etik bir zorunluluk değil, aynı zamanda ekonomik bir gereklilik.

Cinsiyet Eşitsizliğini

Gidermek için 131 Yıl Gerekliyor

Dünya Ekonomik Forumu'nun **Küresel Cinsiyet Eşitsizliği 2023 Raporu**, cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik çabaların oldukça yavaş ilerlediğini ortaya koyuyor. Rapora göre:

- Son 17 yılda eşitlik konusunda yalnızca %4,1'lik bir iyileşme sağlandı.
- Mevcut hızla devam edilirse, küresel cinsiyet eşitsizliğinin tamamen kapanması 131 yıl sürecek.
- Ekonomik eşitsizliğin kapanması için gereken süre 169 yıl, siyasi eşitsizliklerin giderilmesi ise 162 yıl alabilir.

Bu rakamlar, kadınların ekonomik ve siyasi alanda daha fazla yer edinmesi için daha güçlü politikaların gerekliliğini gösteriyor.

Çözüm: Kadınların Ekonomik Güçlenmesini Desteklemek

Cinsiyet ücret farkını ortadan kaldırmak için atılması gereken adımlar oldukça net:

- **Ücret Şeffaflığı:** Şirketlerin maaş politikalarını açıkça paylaşması, farkların tespit edilmesini ve düzeltilmesini kolaylaştırır.
- **Kadınlara Yönelik Kariyer Destekleri:** Mentorluk, liderlik programları ve iş yerinde terfi fırsatlarının eşit dağıtılması önemlidir.
- **Esnek Çalışma Modelleri:** Kadınların kariyerlerini kesintiye uğratmadan iş-yaşam dengesini korumalarına olanak tanınmalıdır.
- **Yasal Düzenlemeler:** Ücret eşitsizliğine karşı etkili yasaların yürürlüğe konulması ve sıkı denetimler yapılması gerekmektedir.

Emisyon Artışı 1,5 Derece Hedefini Zorlaştırıyor

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından yayımlanan 2023 yılı **Emisyon Açığı Raporu**, küresel sera gazı emisyonlarının 2023 yılında 57,1 GtCO₂e'ye çıkarak yeni bir rekor kırdığını ortaya koydu. 2022'ye kıyasla %1,3 oranında bir artış gösteren bu emisyon seviyesi, Paris Anlaşması'nda belirlenen **1,5 derece** hedefinin giderek daha ulaşılmaz hale geldiğini işaret ediyor.

Rapora göre, mevcut tüm Ulusal Katkı Beyanları (NDC'ler) uygulansa bile, dünya 2100 yılına kadar **2,6 derece** ısınmaya doğru ilerliyor. Eğer daha fazla önlem alınmazsa, bu artışın **3,1 dereceye** kadar yükselmesi mümkün.

Emisyon Azaltma Hedefleri ve Gereken Aksiyon

1,5 derece hedefine ulaşabilmek için, küresel emisyonların 2019 seviyelerine göre **2030 yılına kadar %42, 2035 yılına kadar ise %57** oranında azaltılması gerekiyor. **2 derece** hedefi

için ise, 2030'a kadar %28 ve 2035'e kadar %37 oranında bir azaltım hedeflenmeli. Bu hedeflere ulaşmak için uluslararası iş birliği ve hızlı aksiyon alınması elzem.

Yenilenebilir Enerji: Değişimin Temel Gücü

Güneş ve rüzgâr enerjisi, 2030 yılına kadar emisyon azaltımlarının **%27'sini** ve 2035 yılına kadar **%38'ini** sağlayabilir. Bu kaynaklar, emisyon açığını kapatmada kritik bir rol oynayarak geleceğin enerji sisteminin temellerini oluşturuyor. Ancak, bu potansiyelin hayata geçmesi için daha fazla yatırım ve hızla büyüyen enerji talebine yanıt verilmesi gerekiyor.

G20 Ülkelerinin Rolü: Liderlik Zamanı

G20 ülkeleri, 2023 yılında küresel emisyonların **%77'sinden** sorumlu. Bu ülkeler, 1,5 derece hedefine ulaşmanın ne kadar mümkün olduğunu belirleyecek kilit oyuncular.

Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Kritik Adımlar

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından yayımlanan **Uyum Açığı Raporu 2024**, iklim değişikliğinin etkilerine karşı alınan uyum önlemlerinin yetersiz kaldığını ortaya koyuyor. Küresel sıcaklıklar, sanayi öncesi seviyelere kıyasla 1,5°C eşiğine hızla yaklaşıırken, ülkelerin iklim uyum planlamasında önemli bir hız kaybı yaşanıyor. Gelişmekte olan ülkeler, uyum planlamasında ilerleme kaydetse de finansman eksiklikleri ve teknoloji transferindeki zorluklar uygulama sürecini engelliyor.

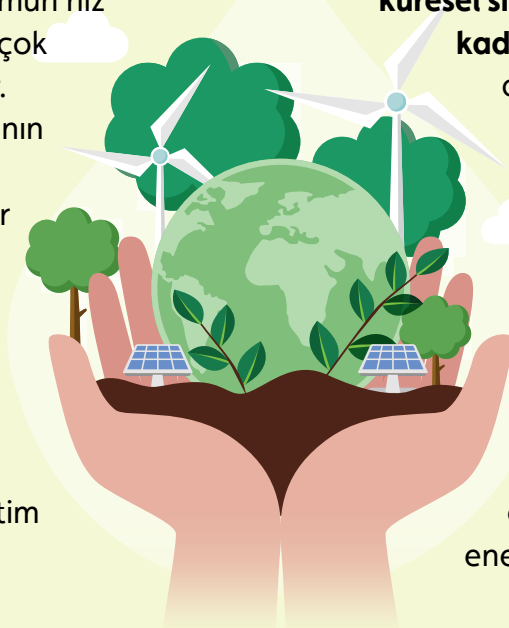
Uyum finansmanı, büyük bir açık oluşturuyor ve bu açığın kapatılması için özel sektörün yanı sıra kamu sektörünün de aktif rol oynaması gerekiyor. Ancak, bu alanlar genellikle sosyal ve kamu yararına hizmet eden sektörler olduğu için özel sektör yatırımları, sadece kamu finansmanı ile desteklendiğinde verimli olabiliyor.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) tarafından yayımlanan **Enerji Görünümü 2024** raporu, enerji sistemlerindeki dönüşümün hız kazandığını, ancak hala pek çok engel bulunduğunu belirtiyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kapasitesinin hızla arttığı ve 2030 yılına kadar yenilenebilir enerji kapasitesinin 4.250 GW'tan 10.000 GW'a çıkmasının beklendiği raporda vurgulandı. Güneş enerjisinin kapasitesi son beş yılda dört kat artarak **425 GW'a** ulaşırken, yıllık üretim kapasitesi **1.100 GW'ı** geçti.

Ancak, enerji geçişinin en önemli unsurlarından biri de batarya teknolojilerinin gelişimi. Lityum-iyon bataryaların maliyetlerinin düşmesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde temiz enerji geçişini hızlandırabilir. Ancak bu geçişin sağlanabilmesi için, tedarik zincirlerinin çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi büyük önem taşıyor. Çünkü, kritik minerallerin üretimi büyük ölçüde Çin'e bağımlı durumda.

Enerji geçişinde hız kaybının önemli sebeplerinden biri, politik belirsizlikler ve yüksek sermaye maliyetleri. Gelişmekte olan ülkelerde temiz enerji projelerinin önündeki en büyük engeller arasında, bu unsurlar yer alıyor. Bu ülkelerdeki enerji talebi hızla artarken, temiz enerjiye geçişin ivme kazanması için yatırım teşviklerinin ve uygun finansman olanaklarının sağlanması gerekiyor.

Raporun bir diğer önemli bulgusu ise, mevcut iklim politikalarının devam etmesi durumunda **küresel sıcaklık artışının 2100 yılına kadar 2,4°C'ye ulaşabileceği**. Bu artış, iklim değişikliği risklerini ve maliyetlerini önemli ölçüde artıracak. Ancak, fosil yakıt fiyatlarındaki dalgalanmalar, temiz enerji teknolojilerinin daha rekabetçi hale gelmesi ve düşük emisyonlu çözümlerin geliştirilmesi, uzun vadede güvenli ve sürdürülebilir bir enerji geleceği için umut veriyor.

Kaynakça

1. 7 Yılda 7 Kıtada: Sıfır Atık Hareketi Küresel Sahneye Taşındı Türkiye’de çevre alanında 2024 böyle geçti - Son Dakika Haberleri
2. İstanbul 2024 Tek Dünya Kenti Seçildi: <https://www.wwf.org.tr/?15341/istanbul-2024-tek-dunya-kenti-secildi#:~:text=Tek%20D%C3%BCnya%20Kentleri%20Yar%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1'nda,%C4%B0ngiltere'nin%20Sunderland%20kenti%20oldu.>
3. Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarında Yeni Dönem: 2024 Aralık Kararı Ne Getiriyor?
4. <https://www.alomaliye.com/2024/12/18/turkiye-surdurulebilirlik-raporlama-standartlari-tsrs-uygulama-kapsamina-iliskin-kurul-karari/>
5. Yenilenebilir Enerjide Türkiye Yükseliyor: KPMG ve APLUS Enerji’nin 2024 Raporu: KPMG APlus Enerji Sektör Raporu.pdf
6. COP29 - Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı: <https://cdpturkey.sabanciuniv.edu/tr/content/cdp-turkiye-cop29-bulteni>
7. Vanuatu’dan Tarihi Adım: Dünyanın En Büyük İklim Davası Lahey’de Başladı: <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn4x9d13z1eo#:~:text=Pasifik%20Okyanusu'ndaki%20k%C3%BC%C3%A7%C3%BCK%20ada,%C3%A7izilmesi%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20b%C3%BCy%C3%BCK%20%C3%B6nem%20ta%C5%9F%C4%B1yor.>
8. CBD Biyoçeşitlilik COP16: Convention on Biological Diversity
9. WWF 2024 Yaşayan Gezegen Raporu: <https://wwftr.awsassets.panda.org/downloads/2024-yasayan-gezegen-raporu.pdf?referer=wwf.org>
10. İklim Krizi Göz Ardı Edilen Bir İnsan Hakkı İhlali: <https://www.un.org/en/observances/human-rights-day>
11. Hangi Beslenme Düzeni Karbon Ayak İzini En Fazla Azaltıyor?: <https://www.euronews.com/green/2024/11/01/keto-paleo-vegan-which-diet-does-the-most-to-cut-your-carbon-footprint>
12. İklim Krizinde Çocuklar En Büyük Bedeli Ödüyor: <https://www.unicef.org/reports/state-of-worlds-children/2024>
13. Küresel Ekonomiye Zayıflatan Eşitsizlik: <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2023/>
14. Emisyon Artışı 1,5 Derece Hedefini Zorlaştırıyor: <https://www.unep.org/events/publication-launch/emissions-gap-report-2024-launch>
15. <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2024>
16. Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Kritik Adımlar: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2024>
17. İngiltere’de Bir Devrin Sonu: 142 Yıllık Kömür Dönemi Resmen Kapandı <https://tr.euronews.com/2024/10/01/ingilterede-142-yillik-komur-donemi-sona-erdi-komurle-calisan-son-elektrik-santrali-kapandi>

**Yorum ve önerileriniz için:
surdurulebilirlik@teknosa.com**